

askudriyá (*askudriyá*) en el Princ. —oriental o occidental— tothom ho sentiria com un gros i evident castellanisme; i tampoc no podem donar per segur, a base d'un passatge de PdA Penya i la declaració d'algun dicc., que tingui gaire popularitat a cap part de les Illes, ni que tingui cap base popular l'ús tècnic que en fan en algun ofici. Més detalls en els fonaments d'aquestes afirmacions en el DCEC, s. v. *escudriñar*, nota. En conclusió el caràcter genuí del mot és dubtós, en la nostra llengua, i pel que fa a l'idioma anterior a la Conquesta del País Val. sembla que es pot negar rotundament. Ja no gosaria afirmar que a València no ajudés en l'adopció d'aquest mot ponentí un corrent mossàrab o dels repobladors aragonesos. I l'actitud del *DFa*. en donar-li entrada com a cosa arrelada entre els germans valencians fou certament digna d'aplaudiment; però si els ve a la ploma l'*escorcollar* de la llengua comuna, no l'estalviïn! *Escrutinyaire* «escorniflaire, que fica el nas pertot», usat pel cerdà Ant. Cayrol (*Cont.*, 13) sembla una adaptació popular del cultisme *escrutiniar*, de popularitat dubtosa, i sense relació amb el valencianisme comentat.

DERIV.: *Escodrinyador*. *Escodrinyament*.

1 Hi degué ajudar, però el factor principal fou segurament la influència del síndnim, més antic i més comú, *escorcollar*.

Escrutini, V. *escrutar* *Escua*, V. *escoa* *Escuada*, *escuar*, *escuaronda* (?), *escuat*, *escuatat*, V. *cua* *Escubia*, V. *escoba*

1 «Guilla [guineu] a Cadaqués» *AlcM*: si no hi ha inexactitud en la forma del mot, té l'aire de ser un occitanisme; possiblement un mot mig argòtic, sens dubte tabuístic, i probablement manlleu d'un jargó occità: aquí s'entendria 'escua-oreneta' (=escudadora d'orenetes?), oc. ant. *aronda*, *ir*., gc. *aroundo*, prov. *aroundeto*, co-d'aroundo «queue d'aronde» (*TdF*), però això en fr. és «tenon taillé sur l'about d'une pièce» o bé certa obra de fortificació (*FEW* II, 528a26-33, s. v. *cauda*) i dialectalment plantes (531a 45, 531b24) o una forma de roba (525b28). D'altra banda 'cua de guineu', «queue de renard» sí que ha estat una denominació fecundíssima d'eines, plantes, etc. (528a46, 530b50-55, 531a49). 'Escuar' es diu igual en oc. *escouà* i fr. dial. *e(s)couer* (524b1-20), i s'hi formen cpts. amb caràcter escarnidor o burlesc a tall de malnoms per a persona: *Escoda-cà* roergat a. 1102 (Brunel), però el *FEW* no registra un nom de la guineu tal com *escua-oreneta*, si bé no hi ha dubte que tot dóna a entendre que es tracta d'un nom «irònic» d'animal, com ho és *queuton* (pròpiament 'el de cua curta') en un parlar del Yonne (522b51). En definitiva el més versemblant és que en certs parlars d'oc es vagi dar el *couo-d'aroundo* 'cua d'oreneta' a la guineu com a terme de tabú i escarni, per al·lusió quasi antifràstica a la cua curta però massissa de la guineu, i d'això per encreuament amb un cat. *escuada* (altre nom tabuístic de la bèstia) en algun ús argòtic local de l'Emp. o Ross. en resultaria una forma barrejada *escua-*

ronda.

Escucadora, *escucar*, V. *cuc* *Escucar* 'espia', V. *escorcollar* *Escucutar*, V. *cucut* (pròpiament 'deixar cucut el jugador, expressió de befa') *Escudar*, *escudat*, V. *escut* *Escudell*, V. *escudella*

ÈSCUDELLA, 'recipient ample i hemisfèric que s'empra per servir les sopes i altres plats', del ll. SCUTĒLLA 'copeta', 'tassa', 'safata'. □ 1.ª doc.: 1271.

«Taçes d'argent, *escudelles*, talladors ---» figuren entre els articles subjectes a la Tarifa de Barcelona de 1271 (*EntreDL* I, 78); «con fo ora e temps que tots aquells de l'alberc hagren menjat, aportà hom lo releu de la taula als pobres: cascun pobre hac sa *scudella*, son enap, on reebés ço que hom li donava per amor de Déu; Evast no hac en que reebés les cols que hom li volia donar, ni no hac enap --- e pregà un pobre que --- en la sua *scudella* e en lo seu enap reebés la sua part», Llull (*Blanq.*, *NCl.* I, 105.10, 16); «*Vaxella de la cuyna* --- lloça --- cullereta --- *escudella*: scutella, scutula; ferros de ---», OPou (*TbPu.*, 227). Amb variants locals quant a la mena d'atuell, segueix més o menys en ús pertot: «De la Font de l'Escudella en diuen aquest nom perquè és com una *escudella* de gran», Alt Vallès (Castellcir, 1935); 'un tupí: *esku-déla* a Vall Ferrera (Tor, 1932); «ací no diem *tassa* sinó *escudella*», Matarranya (Bellmunt de M., 1936).

Aviat tingué tendència a designar alguna sopa de brou i verdura com la que hi designem avui: «gallines e capons e grasses *scudelles* són contra penitència», Llull (*Blanq.* I, 270.13); «*escudelles* espesses, vianda espessa: pulmentum; sèmola --- farro --- fideus ---», OPou (*TbPu.*, 192); magnífic plat que ens han copiat veïns més intel·ligents que moltes dames nostres, i fins catalanistes, que li han declarat la guerra, car *escudella* per a tals «salsas» s'usa amb nom català a bona part d'Andalusia (*AlcVenceslada*). Les *escudelles* aviat s'aplicaren com a símbol de la feina enutjosa de rentar els plats: «la Verge --- son fill --- e Joseph --- en la casa on estan tres persones semblants, servents hi ha mester per agranar casa, *fer escudelles*, portar aygua e altres semblants coses», StVicentF (*Serm.* II, 269. 22); d'ací dues conseqüències lingüístiques: la frase *fer escudella* ha esdevingut símbol d'allò que ens fa angúnia o embafa (usual a Barcelona no menys que en el Vallès i comarques del Sud i centre-Oest del Princ. on la registra *AlcM*); d'altra banda la *terra d'escudelles* és la usada per esterrear plats en general i altres fregades domèst. (EdFontserè ho demanava per al *DOrt.* c. 1925, però ja ho llegim en EmVilanova).

L'ús del mot continua en formes semblants a les catalanes per Aragó: a Bielsa anotava Badia *escudilla* i jo vaig sentir-hi *eskodilla* (1965), si bé és de creure que una i altra pron. siguin intruses recents (en lloc d'**escutiecha* o *-tiera*), que hi esperaríem; en el Baix Aragó s'ha propagat una forma *eskúla* (ja assenyalada en algun anex de Boraó), que jo vaig sentir a Olocau del Rei (en un poble veí, deien, «hacen *buitbos*, *eskúlas* ---») i que tant o més que a reducció fonètica a